

מדד הסטטיגמה

עמותת אנוש 2021

אנוש

העמותה הישראלית
לבריאות הנפש

המחקר נערך ע"י: יפעת / מחקרי מדיה

מתודולוגיה

מטרת המחקר:

בחינת השימוש בביטויים מעולם בריאות הנפש בתקשורת המסורתית וברשתות החברתיות

מסגרת המחקר:

מדגם מייצג מאמצעי המדיה בישראל בתקשורת המודפסת, הדיגיטלית והמשודרת, וברשתות החברתיות

שיטת הניתוח:

ניתוח תוכן איכותני המשקף באופן מהימן את אופי הסיקור בעיני הישראלי הממוצע

מספר הכתבות במדיה: 2,680

מספר השיחות ברשת: 62,385

מדדים:

מספר
פוסטים/שיחות

מספר
מופעים/כתבות

מבנה הניתוח:

ביטויים: פסיכי, פסיכופת, חולה נפש, סכיזופרן, פיצול אישיות

סיווג השימוש: שימוש נכון, שימוש לא נכון, שימוש פוגעני

מי עשה שימוש בביטוי: התקשורת, פוליטיקאים, סלבס ועוד

שימוש נכון ולא נכון

♦ במסגרת המחקר, ניתחנו כתבות ופוסטים ובדקנו באיזה הקשר נכתבים חמישה ביטויים נבחרים מעולם בריאות הנפש.

♦ סיווגנו את השימוש בביטויים ל-3 קבוצות:

1. שימוש נכון: חלק קטן מאוד מהשימוש הכולל – כדי לדבר על מצב נפשי מאובחן.

לחייב אין כושר השתכרות; זהו חולה נפש שאינו עובד
מזה 28 שנים. (News1)

2. שימוש לא נכון: חצי מהשימוש בביטויים במדיה הוא באופן הזה – מילות תואר שגרתיות בשפה.

אני רואה איך התחרות על עובדי היי־טק הגיעה לרמה פסיכית, ולא רק בכסף (דה מרקר)

3. שימוש פוגעני: הרוב המוחלט של השימוש ברשת – כאשר הביטוי הוא דרך להביע משהו שלילי.

האיש חולה נפש. מיסגר את המזרק שאיתו קיבל את החיסון!!!! (ציוץ בטוויטר)

שימוש לא נכון בביטויים, ברשתות רוב המוחלט פוגעני | שימוש נכון, לא נכון ופוגעני בביטויים במדיה וברשת

דוגמאות לפי אופני שימוש

שימוש נכון

כתבה מטעם קרמינולוג

איך נזהה פסיכופתים
ועד כמה הם מסוכנים?

פסיכולוגים.קום
@4aOC1o0kxllh8kx
לפסיכופת יש דימוי של יצור קר, חסר לב, לא אנושי. אך
האם כל הפסיכופתים מראים חוסר מוחלט ביכולות
רגשיות רגילות ואמפתיה?

שימוש לא נכון

עומר ינקלביץ':

גרמתי לתהליכים פסיכיים בחברה החרדית

תגובה בפייסבוק – בתגובה לדמי לובאטו שביקשה
שיפנו אליה כ-”הם”:

”לא הבנתי את הקונספט, מה עומד מאחורי
ההגדרה הזאת? יש לה פיצול אישיות? למה ברבים?

שימוש פוגעני

נתן זהבי ב-103fm:

”בדקו שמעודה היא לא פסיכופתית חולת נפש?”

ח”כ שמחה רוטמן: מפלגת ימינה היא
פיצול אישיות

פורסם במקור על ידי Hbvoll

מה קשור אלאדין של דיסני יא סכיזופרן קח את הכדורים אחי

Rami Ashqar
@ramiashqar1
Replying to @FalahSaab

המשותף שיש להם מוח פסיכי חולה

שימוש לא נכון בביטויים

◆ במדיה – המילה "פסיכי" היא הפופולרית ביותר, בעיקר כדי לתאר דברים גדולים וקיצוניים.

◆ ברשת – "חולה נפש" נמצא בשימוש הגבוה ביותר, ומשתמשים בו אך ורק לגנאי.

◆ גם ברשת המילה פסיכי משמשת רבות לתיאור דברים קיצוניים, והיא המילה היחידה שנמצאת בשימוש לא פוגעני.

◆ גם במדיה וגם ברשת, במילים "חולה נפש" ו"פסיכופת" משמשים לגנאי.

◆ פעמים רבות משתמשים ב"פסיכופת" באופן ספציפי לתיאור פושעים – במציאות ובתרבות.

פסיכי – שם תואר שגרתי, גם לחיוב

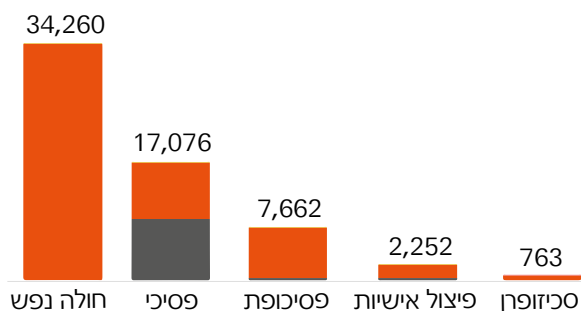
על הקרדשיאן: "בית הנופש **הפסיכי** חדש לחלוטין" Ynet

על סטף קרי: "יכולת הקליעה **הפסיכית** שלו" ידיעות אחרונות

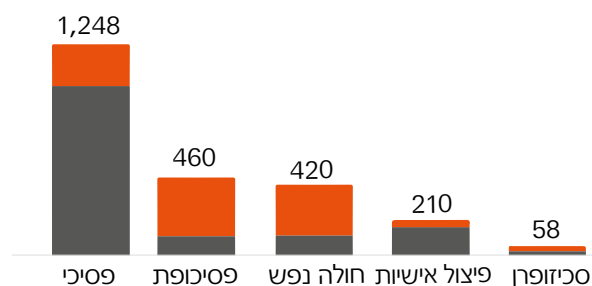
על שנת הלימודים: "שנת קורונה **פסיכית**" חדשות קשת 12

ברשת – שימוש תדיר
ב"חולה נפש" כגנאי | היקף
אופי השימוש בביטויים ברשת

במדיה – שימוש תדיר בתואר
"פסיכי" | היקף ואופי השימוש
בביטויים במדיה

■ שימוש פוגעני ■ שימוש לא נכון, אבל לא פוגעני

שימוש בביטויים – דוגמאות

חולה נפש

"הרב ברלנד הוא מתנה שלא מפסיקה לתת. יצור משוגע מטורף **חולה נפש**. שיישאר בצינוק קטן." (רדיו קול הים האדום)

יוסף חיים מלכה לפני חודשיים

ישי פוטרון זה רפרנס לקופה ראשית שגם בסדרה הוא חולה נפש וגם שם

פסיכופת

158. חתיכת פסיכופת. רחוק מאד מלהיות איש חינוך.

תחתיות של מוסר | 05.06.21 14 0

התייחסות
לפושעים

**אחותה של מיכל סלה: "אליין מלול הוא פסיכופת
שצריך להיות מורחק מהחברה האנושית"**

אבא **פסיכופת**. ילדים חלשים ובוגדניים. הרים של כסף שחנקו לכולם
את הנשמה. **והסדרה הכי טובה במלוויזיה היום.** (ynet)

שימוש
בביטוי
בתרבות

פיצול אישיות

יוני שרעבי
@ymon000

Replying to @mossi_raz

יש לך פיצול אישיות ומן הראוי שתלך לאבחון ותטפל
בעצמך

**פיצול האישיות של נורווגיה: נזרת לא
לזהם את הבית – ומייצאת נפט בכמויות**

פסיכי

Corey Vaxxler
@MarlonBrandoe

Replying to @UorHect

תקשיבי פסיכית,תתרחקו לנו מהילדים

**ב.מ.וו אופנועים: סופר ספורט פסיכי,
וחשמלי עתידני**

סכיוזופרן

עוז לי גוז לי
@UorHect

Replying to @YanaiShaul @NoamGolory and @Riklin10

כמה פעמים צריך לומר לך לא לציץ לפני שאתה לוקח
את ה-??? אתה בטוח שאתה ד"ר @YanaiShaul
? אולי סכיוזופרן. ביום יום ד"ר, בטוויטר רפה שכל
מהונדס תודעה חלול וריקני.

**רבעון סכיוזופרני: המגפה הקפיצה את רווחי
שטראוס בישראל – הרווחים בארה"ב קרסו**

בתקשורת – מי השתמש בביטויים

- ♦ התקשורת (כתבים, מגישים, טורים) אחראית על כמעט חצי מהשימוש הלא נכון בביטויים. ברוב המקרים מדובר בשימוש לא פוגעני.
- ♦ מעניין לראות שהשימוש בביטויים אופייני בעיקר למדיה הכתובה, ופעמים רבות בטורי דעה.
- ♦ פוליטיקאים משתמשים פחות בביטויים אלו, אבל כשהם כן, זה בדור"כ באופן פוגעני.
- ♦ דוגמאות בולטות במיוחד: אולמרט שקרא לנתניהו חולה נפש בראיון, ואיימן עודה שקרא לבן גביר חולה נפש בעימות איתו.
- ♦ באופן כללי, שיח שקשור לקיטוב ומחנאות מהווה זרז לשימוש בביטויים אלה – לא רק בקרב פוליטיקאים (דוגמאות בשקף הבא).

פוליטיקאים – משתמשים בביטויים באופן פוגעני

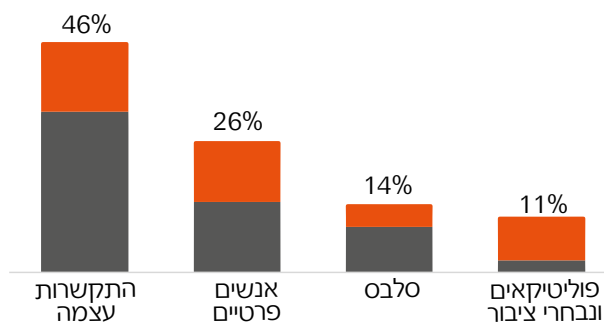
משפחת רה"מ תבעה את אולמרט: "כינה אותנו חולי נפש"

עימות בין בן גביר ליו"ר הרשימה המשותפת עודה: "מחבל, חולה נפש"

ד"ר מיכאל בן ארי הטיח במגישה ההמומה: "תגידי לי, את פסיכית'?"

התקשורת הכתובה מובילה את השימוש בביטויים, פוליטיקאים עושים שימוש פוגעני | חלוקה לפי מי שהשתמש בביטוי

כלי תקשורת	כתבות בהן כלי התקשורת השתמש בביטוי
הארץ	130
וואלה	80
ידעות	65
mako-N12	48
ישראל היום	38
קשת 12	25

■ שימוש פוגעני ■ שימוש לא נכון, אבל לא פוגעני

דוגמאות לשיח פוגעני על רקע קיטוב ומחנאות

מדיה

הרב בנימין לאו:

שיחת פנים | "מה, אתם פסיכים? בשביל זה הקמנו את המדינה"

אלברט שבות במקומון "כרמל"

התוכנית הגרנדיוזית של פיצול אישיות האומה

פיצוץ ב"האח הגדול" – ג'וזי זירה על רמי ורד: "חולה נפש של השמאל הרדיקלי"

עופר כסיף ל-CNN: "נתניהו פירומן ופסיכופת, הצית את הבעירה בעזה כדי להישאר בשלטון"

רזי ברקאי בגלי צהל

הפסיכים שלנו יותר מסוכנים מהפסיכים שלהם. המשטרה לא ממהרת לעצור יהודים קיצוניים כמו חברים בארגון להב"ה

רשת

gerifogi
@gerifogi

Replying to @gldi1214 and @ilanShiloah

**שילך לעזה.
כל השמאל ברובם נהיו חולי נפש**

Victor Lazlo
@Vanity72973951

Replying to @N12News and @DaphnaLiel

קודם נכריז על בנט שהוא סכיזופרן

Regina hanukayev
@R-Hanukayev

Replying to @BarakHGrneret

**האיש לא שומע מה יוצא מהפה שלו..
"תיכף נדבר על הגברת שקד"
שניה אחרי זה
"לא רציתי לומר דבר על השרה שקד"
פיצול אישיות קשה**

חלוקה לפי רשת חברתית

♦ רוב האזכורים נמצאים בטוויטר, שם השיח הוא ברנז'אי יותר ומתמקד בפוליטיקה ובקורונה.

♦ זהו נתון מעניין, שכן באופן כללי טוויטר מייצר פחות שיחות מפייסבוק.

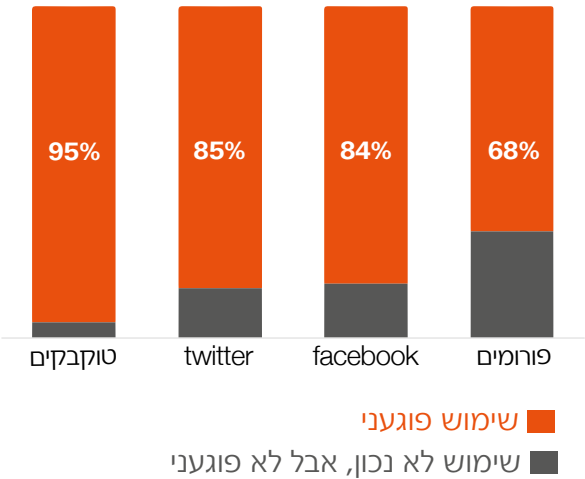
♦ זוהי עדות נוספת לעובדה ששימוש פוגעני בביטויים שנבדקו מתקשר לשיח של פילוג ומחנאות, שמתקיים ביתר שאת בציוצים בטוויטר.

♦ רוב השיחות ברשת הן פוגעניות, והטוקבקים הם הפוגעניים ביותר.

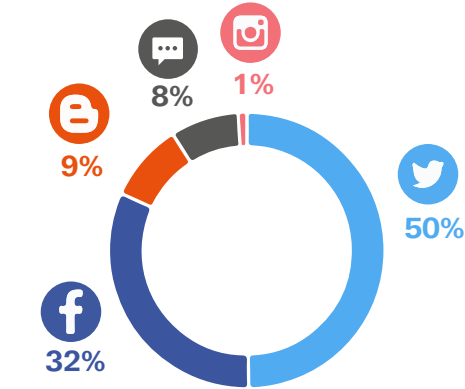
דוגמאות פוגעניות מטוויטר

הטוקבקים הם הפוגעניים ביותר | שימוש בביטויים בחלוקה לפי רשתות חברתיות

צייצני טוויטר מובילים את השימוש בביטויים בחלוקה לפי רשתות חברתיות

הביטויים עולים כחלק מדיון על נכונות השימוש בהם

◆ שימו לב – לפעמים גם בתקשורת מתנהל דיון על האופן בו עושים שימוש בביטויים אלה (6% מכל האזכורים בתקשורת).

◆ הנושא עולה בעיקר אחרי שנעשה שימוש באחד מהביטויים אלה באופן פוגעני – ובתגובה עולות ביקורות או תביעות.

ביקורת על שימוש פוגעני בביטוי

חברי הכנסת - תלמדו לדבר, אשפוז זו לא קללה

סער עקץ: "סכיזופרניה פוליטית",
הח"כית תקפה: "זו מחלה לא מילת גנאי"

אולמרט דורש בדיקה
פסיכיאטרית למשפחת נתניהו
ומתגונן: "חולה נפש זה לא כינוי
גנאי"

תביעות כתוצאה משימוש בביטויים

...גם הוא תבע בעת האחרונה את
ראש העיר ומקורביו, על שכינו אותו
"חולה נפש" בכמה הזדמנויות.

**קראה לבעלה
"פסיכופט" ותפצה
אותו ב-68 אלף שקל**

ביקורת על שימוש פוגעני בביטוי כלפי להט"ב

כשהתלמיד שומע את החברים שלו
משתמשים במילה "הומו" כקללה, כשהם
אומרים שצריך **"לאשפז אותם בבית
חולים לחולי נפש"** תחשבו מה זה עושה
לתלמיד שזו חווית חייו.

הימנעו מהבעת עמדות שליליות
כלפי הומוסקסואלים בכל גיל.
הילדים שומעים את ההערות שלכם
מסוג **"חולי נפש"** וכדומה.

אנוש

העמותה הישראלית
לבריאות הנפש

www.enosh.org.il 🌐 074-7556155 📞